

Barselforsikring.

I Nationaløkonomisk Forening holdt Hr. Sygekasseinspektør F. Wittrup den 3. December 1908 et Foredrag om »Barselforsikring som Led i Beskyttelsen af arbejdende Kvinder og deres spæde Børn«. Hovedindholdet gengives nedenfor.

Ved Barselforsikring forstod Taleren ikke her en Forsikring, der udelukkende eller dog for en væsentlig Del var henvist til at skaffe sig Balance gennem Deltagernes Bidrag, men en af det offentlige understøttet Foranstaltning med det dobbelte Formaal: at skaffe de arbejdende Kvinder en Dækning for den Udgiftsforøgelse eller Indtægtsformindskelse, Nedkomsten medfører, og at skabe en Beskyttelse for de svangre og fødende Arbejdersker og deres Børn. Disse to Sider af Sagen lod sig ikke adskille, thi der var noget uretfærdigt i gennem Love at forbyde Arbejderskerne at arbejde paa Fabrikker og Værksteder i den sidste Tid af Svangerskabet og den første Tid efter Nedkomsten, naar man ikke samtidig anviste disse Kvinder en Vej til at faa det tvungne Tab i Arbejdsindtægt dækket.

Efter en udførlig Omtale af de Kendsgærninger, der tale til Gunst for en Beskyttelseslovgivning dels for svangre Kvinder, dels for fødende Arbejdersker og deres Børn, gik Forfatteren over til at undersøge, hvorvidt de Foranstaltninger, der i saa Henseende er truffene i Danmark ad Lovgivningens Vej, kan siges at fyldestgøre deres Formaal.

I Fabriklovens § 18 bestemmes det, at ingen Arbejderske maa beskæftiges med Arbejde i de under Tilsynet værende Virksomheder i de første 4 Uger

efter Nedkomsten, »medmindre det ved Lægeattest godtgøres, at dette kan ske uden Skade for hendes eller Barnets Sundhed«. Denne Undtagelse havde imidlertid vist sig at være bleven Hovedreglen, idet Lægeattesten yderst let forskaffedes. I Slutningen af § 18 bestemtes det, at den Hjælp Arbejdersken maatte modtage af det offentlige i de 4 Ugers Barselferie, ikke skal have Fattighjælps Virkninger. Taleren havde imidlertid foretaget en Undersøgelse, der viste, at saadan Hjælp af det offentlige kun ydes i ganske ringe Omfang. En Forespørgsel til samtlige 76 danske Bykommuner angaaende Antallet og Beløbet af Understøttelser i Henhold til Fabriklovens § 18 i Femaaret 1902—06 var bleven besvaret af 68; af disse havde de 58 ingen saadan Understøttelse ydet, og de resterende 10 (heriblandt København og Frederiksberg) havde i det nævnte Femaar uddelt ialt 140 Understøttelser til et samlet Beløb af 2007 Kr. Man kunde dog ikke heraf slutte, at der ingen Trang var blandt de fødende Fabrikarbejdersker; den ringe Benyttelse af den paagældende Lovbestemmelse skyldtes efter Talerens Mening Smaafolks Sky for udenfor yderste Nødsfald at ty til det offentlige om Hjælp.

Det andet Punkt, hvor Lovgivningen hos os havde grebet ind i dette Forhold, var Sygekasselovens § 21, som tillader Kasserne at yde dens kvindelige Medlemmer en Barselhjælp, der dog ikke indskrænkes til Fabrikarbejdersker, og ikke heller til de selvstændig arbejdende Kvinder, men som, hvis Kassen ønsker det, kan udstrækkes til alle kvindelige Medlemmer. Sygekasserne havde imidlertid kun i ringe Grad benyttet sig af Tilladelsen i § 21; af de ved Udgangen af 1906 anerkendte 1419 Sygekasser ydede kun 245 en vedtægtsmæssig Barselhjælp, og hvor saadan Hjælp ydes, var det som Regel med saa smaa Beløb (kun 10 Kasser ydede over 10 Kr.), at Formaalet i det væsentlige kun kunde være at skaffe Hjælp til Dækning af Jordemoderudgiften o. l., men ikke Erstatning for Tab i Arbejdsindtægt.

Idet Taleren derefter gav en Fremstilling af Barselforsikringens Standpunkt i Udlandet, paaviste han, at der i Tyskland, Østrig og Ungarn kræves en obligatorisk Barselhjælp for Fabrikarbejdersker og til Genæld ydes Erstatning for Tabet i Arbejdsfortjeneste.

hvorimod man i en stor Række Lande (Schweiz, Belgien, Holland, England, Italien, Sverige, Norge, Spanien, Portugal) vel har gjort Barselhvilen obligatorisk for Fabrikarbejdersker, men ganske har undladt ethvert Forsøg paa at erstatte Tabet i Arbejdsfortjeneste. I Frankrig havde man endnu intet gjort ad Lovgivningens Vej for at beskytte de fødende Arbejdersker og deres spæde Børn, men det private Initiativ havde gennem Oprettelsen af forskellige Foreninger (særlig »La mutualité maternelle« og »Charité maternelle«) arbejdet for Udbredelsen af Barselforsikring; selv om der var opnaaet gode Resultater, maatte det dog siges, at disse private Foranstaltninger ikke havde vist sig i Stand til at magte Opgavens Løsning i nævneværdig Udstrækning.

Nogen synderlig Hjælp til Spørgsmaalets Løsning kunde saaledes ikke hentes fra Udlandets Erfaringer, og vi maatte derfor her i Danmark gaa vore egne Veje. Ved Loven af 27. Maj 1908 (om Børn, fødte udenfor Ægteskab) var der vel gjort en Del for at lette de ugifte fødende Kvinder at komme over den sidste Tid inden og den første Tid efter Nedkomsten, men der var dog ikke derved udrettet saa meget, at den paatrængende Nødvendighed af at faa en Barselforsikring indført kunde siges at være i væsentlig Grad formindsket.

Hvorledes skulde man da tænke sig en saadan Barselforsikring ført ud i Livet?

At søge Tanken realiseret gennem Oprettelsen af en hele Landet omfattende, frivillig Forsikringskasse (med Stats- og Kommune tilskud) ansaa Taleren for ugørligt, da højst de gifte Kvinder i den fødedygtige Alder vilde slutte sig til en saadan Forsikring, og Præmien derfor, praktisk talt, vilde blive alt for stor.*)

Bedre var det at gaa den Vej, der fører gennem de statsanerkendte Sygekasser, hvor hele det ydre Apparat findes færdigt, og hvor der er et betydeligt Medlemstal at virke iblandt; og denne Vej var man

*) I Italien havde Regeringen forelagt Parlamentet et Lovforslag om obligatorisk Barselforsikring for alle Fabrikarbejdersker gennem Oprettelsen af en hele Landet omfattende Forsikringskasse. Kontingentet tænkes ydet halvt af Arbejderskerne (i Forhold til Fortjenesten), halvt af Arbejdsgiverne, medens Staten intet bidrager.

da ogsaa til Sinds at slaa ind paa i de Lande, f. Eks. Sverige og Finland, hvor man for Tiden arbejder paa Løsningen af denne Sag. Der kunde da tænkes forskellige Maader at ordne Forsikringen paa. Den simpleste Fremgangsmaade vilde være gennem en Revision af Sygekasseloven at gøre 4 Ugers Dagpenge til kvindelige Medlemmer, der har født, til obligatorisk Ydelse for alle de anerkendte Sygekasser, mod at enten Sygekasserne eller de kvindelige Medlemmer paa den ene Side, Stat og Kommune paa den anden Side delte de de dermed forbundne Omkostninger. Hvor tiltalende denne Plan end var, rejste der sig dog vægtige Indvendinger imod den. Blandt andet vilde det af adskillige Landkasser føles som en Uretfærdighed, at man skulde yde 4 Ugers Dagpenge til Barselkvinder, som maaske allerede paa 8de Dagen efter Nedkomsten vilde staa op og deltage i det hushlige indendørs Arbejde. — Man kunde ogsaa gaa den Vej at gøre Barselforsikringen obligatorisk for de Kvinder, der falder ind under Fabriklovens § 18, og saantidig gøre det til en Pligt for vedkommende Sygekasser at oprette en Barselforsikringsafdeling for saadanne kvindelige Medlemmer, medens man iøvrigt lod Forsikringen være frivillig for alle andre kvindelige Medlemmer og for Sygekasser i Almindelighed. Det vilde dog støde paa afgørende praktiske Vanskeligheder at gennemføre en saadan tveddelt Barselforsikring, hvor hvert Led hvilede paa sit Princip. — Hvis man vilde se bort fra Forsikringsprincippet, kunde Sagen tænkes løst paa den Maade, der var foreslaet af Sekretæren i Arbejdsløshedsinspektoratet, cand. mag. Clara Black. Dette Forslag gik ud paa, at man skulde paalægge Sygekasserne paa Forlangende at yde et bestemt Beløb som rentefrit Laan til fødende Medlemmer, af hvilket Beløb Staten betalte $\frac{1}{3}$, Kommunen $\frac{1}{3}$, medens vedkommende Medlem i Løbet af f. Eks. et Aar efter Nedkomsten tilbagebetalte den resterende Tredjedel. Dette vilde dog efter Talerens Mening føre Sygekasserne ind paa en højst uheldig Laanvirksomhed, hvor det næppe vilde være muligt at undgaa Tab.

Hvad Vej man nu end vilde gaa, maatte det anses for nødvendigt at faa Bestemmelsen i Fabriklovens § 18 gjort effektiv ved at ophæve Tilføjelsen om, at Arbejdersken kan genoptage Arbejdet før Udløbet af

de 4 Uger, naar det ved Lægeattest godtgøres, at dette kan ske uden Skade for hendes eller Barnets Sundhed. Derefter kunde man ved Lov aabne alle anerkendte Sygekasser Adgang til at indføre Barselforsikring, som burde gøres obligatorisk for alle de kvindelige Medlemmer, uanset Alder, indenfor de Kasser, der paa en Generalforsamling med et Flertal vedtager at drive Barselforsikring. Ved at gøre Forsikringen obligatorisk for alle kvindelige Medlemmer i Kassen vilde Kontingentet blive adskilligt lavere end hvis man begrænsede Pligten til de Medlemmer, der er i fødedygtig Alder. Meget kunde ogsaa tale for, at man lod alle Sygekassens Medlemmer, baade de mandlige og de kvindelige, de gifte og de ugifte, deltage i Barselforsikringen, hvorved man kunde opnaa at lade det specielle Barselforsikringskontingent indbefattes i det almindelige Sygekassekontingent. Forsikringen kunde tænkes at bestaa i, at der ydedes fulde Dagpenge fra Nedkomstens Dag og i 4 Uger til ethvert kvindeligt Medlem, som mindst i 6 Maaneder før Nedkomsten havde været nydende Medlem af en anerkendt Sygekasses Barselforsikring. Der burde maaske nok sikres Deltagerne i Barselforsikringen et Minimum af Barseldagpenge (f. Eks. 1 Kr. 50 Øre daglig). Ud fra det Synspunkt, at Barselforsikringen vilde blive et Led i den sociale Arbejderbeskyttelse, som Staten har taget sig af, samtidig med at den ogsaa vilde komme Kommunerne tilgode, kunde man tænke sig Udgifterne udredede med $\frac{1}{3}$ af Staten, $\frac{1}{3}$ af Kommunerne og $\frac{1}{3}$ af de deltagende Medlemmer. Ud fra den Forudsætning, at alle nu bestaaende Sygekasser indførte Barselforsikring med Dagpenge à 1,50 Kr. i fulde 4 Uger, havde Taleren beregnet den samlede Udgift til ca. 1,1 Mill. Kr. aarlig. Imidlertid vilde der jo ganske sikkert gaa lang Tid, inden man blot tilnærmelsesvis naaede saa højt op.

For Taleren stod det som Idealet at faa Barselforsikringen smeltet ind i Sygeforsikringen, at faa Barseldagpengene gjort til obligatorisk Ydelse for de anerkendte Sygekasser, at faa slaet det Princip fast, at Barsel er overfor Sygeforsikring at betragte som Sygdom.

Af den til Foredraget knyttede Diskussion gengive vi nedenstaaende Hovedpunkter:

Arbejdsløshedsinspektør Th. Sørensen var stærkt interesseret for det foreliggende Spørgsmaal. Som Sygekasseinspektør havde Taleren for 10 Aar siden forhandlet derom med Sygekassenævnet. Taleren var den Gang nærmest tilbøjelig til at mene, at det var en Opgave, der naturligst burde løses i Forbindelse med Arbejdsløshedsforsikringen, men han var kommen bort fra denne Opfattelse, fordi man i saa Fald kun vilde kunne medtage Lønarbejderne, medens Barselforsikringen burde omfatte hele den fødedygtige kvindelige Befolkning. Taleren var enig med Indlederen i de af ham opstillede Principper: medens det bør være en frivillig Sag, om en Sygekasse overhovedet vil optage Barselforsikring, bør det i de Kasser, der beslutte sig til at optage denne Opgave, være obligatorisk for alle kvindelige Medlemmer i den fødedygtige Alder at tiltræde Forsikringen. Hvad det offentlige Tilskud angik, havde Taleren ikke tænkt sig dette saa stort som af Indlederen antydet. Lige overfor Spørgsmaalet om Dagpengenes Størrelse vilde Taleren spørge, om det var logisk rigtigt at fastsætte samme Dagpenge-Minimum for den gifte Kvinde, der er Lønarbejderske ved Siden af at være Husmoder, som for den, der alene er Husmoder. Den første burde efter Talerens Mening have mere end den sidste. Dernæst var det et Spørgsmaal, om det vilde være heldigt at have ens Dagpenge-Minimum for hele Landet. Vilde det ikke let vække Misstemning, naar Kvinder i Landkasser fik 40 Øre i Dagpenge under Sygdom, men $1\frac{1}{2}$ Kr. under Barsel? En alvorlig Fare laa der deri, at det vilde være umuligt at skaffe Garanti for, at de gifte Kvinders Dagpenge virkelig ogsaa kom dem — og ikke Manden — til Gode.

Kontorchef J. Warming vilde meget anbefale at slaa Sygekasse- og Barselforsikringskontingentet sammen for at undgaa det stødende i, at Fødemuligheden stadig blev holdt de unge, ugifte Kvinder for Øje. Det var ikke nødvendigt at lade Kontingentet aftage med Alderen; man kunde godt lade de ældre betale for de yngre, da det modsatte fandt Sted i Sygeforsikringen.

Indlederen havde ikke tænkt sig, at Dagpengenes Beløb skulde være ens for alle eller over hele Landet, men kun at der burde fastsættes et vist absolut Minimum. Lige overfor Arbejdsløshedsinspektørens Paapegen af det umulige i at skaffe Sikkerhed for, at Barseldagpengene ikke blev misbrugt, saaledes at de ikke kom Kvinden og Barnet til Gode, mindede Taleren om, at ganske det samme gjaldt Sygedagpenge, der ydedes til gifte Kvinder; det var faktisk ugørligt at hindre, at en brutal og egoistisk Mand disponerede over Pengene til personligt Forbrug. Til Kontorchef Warming udtalte Indlederen, at han var enig i, at det i enhver Henseende vilde være det smukkeste og forstandigste at have et ensartet Kontingent for alle Kvinder i Kassen.